

Αριστερά: Ο Απόστολος Τζιτζικώστας στη συνάντησή του με υποστηρικτές του στην Αθήνα

Κάτω: Αδωνis Γεωργιάδης, Κυριάκος Μητσοτάκης

Κάτω δεξιά: Βαγγέλης Μείμαρakis

ΑΠΕ ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

κά χαρακτηριστικά από τις λεγόμενες κλειστές ή ημίκλειστες προκριματικές, όπου το εκλεκτορικό σώμα είναι από πριν καθορισμένο.

«Οι ανοιχτές παίρνουν πάντα έναν χαρακτήρα δημοψηφισματικό. Και έχουμε δει ποιοι καθορίζουν το αποτέλεσμα σε μια δημοψηφισματική κάλπη: οι ψηφοφόροι που είναι περισσότερο θυμωμένοι» λέει στα «NEA» ο Cas Mudde, αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Τζόρτζια, που παρακολουθεί πολύ στενά τα τελευταία χρόνια τα πολιτικά πράγματα στην Ελλάδα.

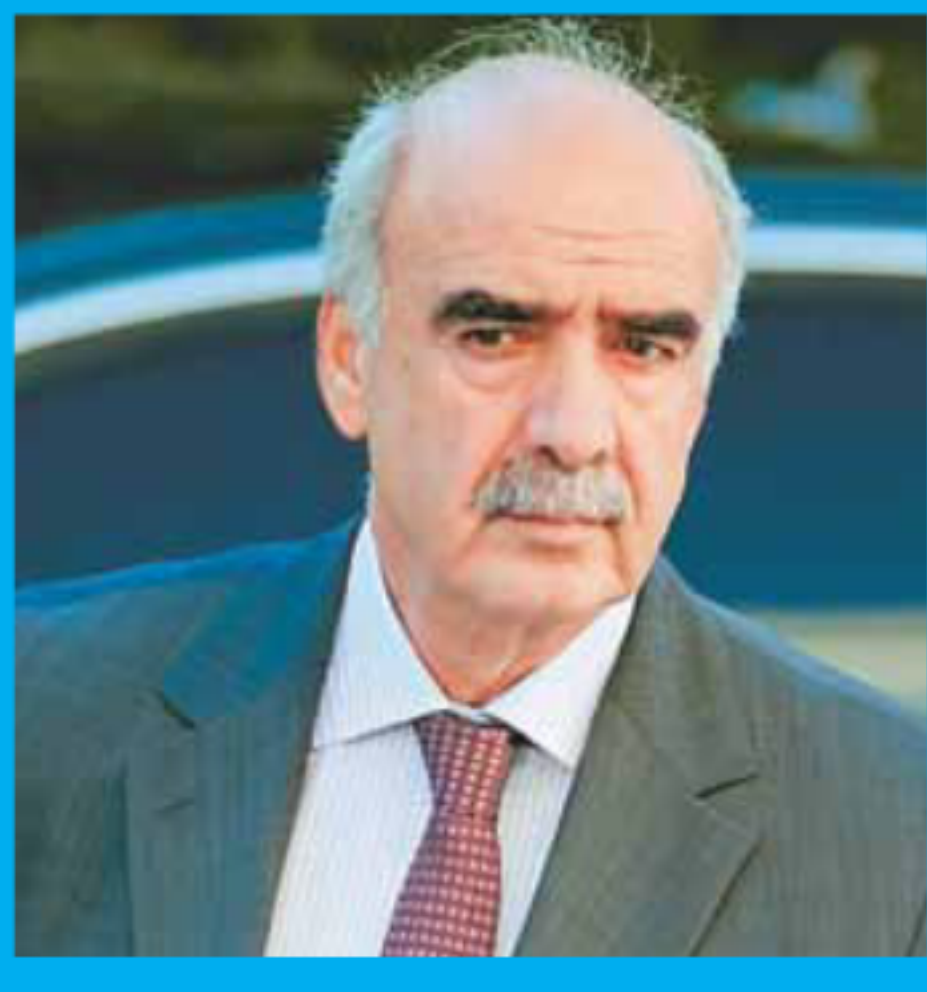
Ο ίδιος εξηγεί ότι αυτού του είδους οι διαδικασίες που κινητοποιούν ευρύτερα ακροατήρια ευνοούν συνήθως τους υποψηφίους που προβάλλονται ως αντισυστημικοί ενάντια στην κομματική ελίτ.

Αυτή η δυναμική φαίνεται ότι οδήγησε και τον Τζέρεμι Κόρμπιν στην ηγεσία των Εργατικών, και συγκεκριμένα η απέχθεια ενός μέρους της βάσης προς την απαξιωμένη ελίτ των μπλερικών. Όπως παρατηρεί ο Mudde, το ανοιχτό σύστημα έφερε στο κόμμα πολλούς ανένταχτους αριστερούς – που κινούνταν αριστερότερα των Εργατικών. Πρόκειται για το σύστημα «one member, one vote» που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε μετά το 2014 με στόχο τον εκδημοκρατισμό του κόμματος και ιδίως τον περιορισμό της επιρροής των συνδικάτων. Το αποτέλεσμα ήταν να αποκτήσουν δικαίωμα ψήφου πάνω από 200.000 μη μέλη του κόμματος (ως προσκεϊμένοι – affiliated – ή εγγεγραμμένοι «υποστηρικτές»), καταβάλλοντας το αντίτιμο των τριών στερλινών που προέβλεπε το νέο καταστατικό.

Το αποτέλεσμα είναι γνωστό. Ένας υποψήφιος που ήταν περιθωριοποιημένος ως ακραίος και δυσκολεύτηκε να συγκεντρώσει τις 35 υπογραφές βουλευτών, πήρε στην κάλπη περισσότερες ψήφους απ' όσες πήραν και οι τρεις αντίπαλοί του μαζί. «Ήταν σαν ατύχημα. Σαν δημοψήφισμα. Το κάνεις μία. Αλλά δεν μπορείς να το επαναλάβεις. Αυτοί που ψήφισαν δεν θα εμφανιστούν την επομένη να ξαναψηφίσουν» λέει ο Mudde.

Η δημοκρατία του ενός

Μπορεί οι εκλογικές συνθήκες σε μια τέτοια διαδικασία να είναι στιγμιαίες, το κόμμα όμως αλλάζει μετά για πάντα. «Το κόμμα γίνεται περισσότερο αρχηγικό. Ο αρχηγός που έχει εκλεγεί από τη βάση έχει πολύ μεγαλύτερη νομιμοποίηση από τους βουλευτές του και τα στελέχη του, που δεν μπορούν πια εύκολα να τον αμφισβητήσουν»

παρατηρεί στέλεχος του ΠΑΣΟΚ. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Γεροδήμος. «Το άνοιγμα του κόμματος σε ένα προσδιοριστό σώμα “περαστικών” ουσιαστικά ακυρώνει τη συνοχή του ως συντεταγμένου οργανισμού με βάση αρχές, διαδικασίες και ιεραρχική πυραμίδα» λέει. «Τα εσωκομματικά όργανα χάνουν τον λόγο ύπαρξής τους και το κόμμα καταλήγει να γίνεται ένα κέλυφος προσωπικής σχέσης του ηγέτη με τους ψηφοφόρους».

Συνέβη κάτι τέτοιο στο ΠΑΣΟΚ και στη ΝΔ; Η αλήθεια είναι ότι μετά την εκλογή του 2009 η ΝΔ δεν ασχολήθηκε ξανά με τα οργανωτικά και το καταστατικό της. Όπως επισημαίνεται, «υιοθετήσαμε τότε βιαστικά ένα μοντέλο, υπό το βάρος των εκλογικών σκοπιμοτήτων. Αλλά το κόμμα δεν επέστρεψε ποτέ για να το αξιολογήσει πιο νηφάλια».

Στο ΠΑΣΟΚ, πάλι, η διαδικασία εκτιμάται ότι επηρέασε το κόμμα όχι μόνο οργανωτικά αλλά και ιδεολογικά. «Ο Παπανδρέου του 2004 δεν ήταν ίδιος με τον Παπανδρέου του 2007» λέει στέλεχος που είχε υποστηρίξει την υποψηφιότητα Βενιζέλου. Η εκτίμησή του είναι ότι ο εσωκομματικός ανταγωνισμός ανάγκασε τον Παπανδρέου να εγκαταλείψει ορισμένες εκσυγχρονιστικές του θέσεις που δεν ήταν πλειοψηφικές. Και τον παρέσυρε σε μια πιο λαϊκιστική ατζέντα που εξέφραζε παραδοσιακά πασοκικά ακροατήρια, όπως οι συνδικαλιστές. «Θυμάμαι εκείνο το δείπνο στην Πετρούπολη, όπου είχε δίπλα του τους προέδρους της ΓΣΕΕ,

της ΑΔΕΔΥ, της ΠΑΣΕΓΕΣ, της ΓΣΕΒΕΕ. Δεν ήταν πια ο ίδιος ΓΑΠ».

Χάπια για τη μαλάρια

Σήμερα δεν υπάρχουν καν αυτά τα δίκτυα, που επέτρεπαν μια κάποια χαρτογράφηση της πρόθεσης ψήφου. Η μόνη σταθερά είναι το κλίμα αποχής και απονομιμοποίησης.

Πρόκειται για ένα κλίμα που ευνοεί τους υποψηφίους που προβάλλονται ως αντισυστημικοί. «Σημαντικά κομμάτια της κοινωνίας κινούνται πλέον με αποκλειστικό γνώμονα το να πλήξουν αυτό που εκείνοι θεωρούν ως καθεστειακή τάξη – δηλαδή τους insiders του πολιτικού συστήματος, τους οποίους θεωρούν υπεύθυνους για τα προβλήματα τους» επισημαίνει ο Γεροδήμος. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Mudde. Θεωρητικά, λέει, στη ΝΔ δεν υπάρχει ιδεολογική αντιπαράθεση. Θα μπορούσε κάποιος να κερδίσει και χωρίς να καταφύγει σε λαϊκισμούς, μόνο με μια πλατφόρμα μεταρρυθμίσεων. Όμως, όπως έχουν διαμορφωθεί τα πολιτικά συμφραζόμενα στην Ελλάδα, είναι αδύνατο για έναν υποψήφιο να πολιτευτεί μόνο με βάση τα επιτεύγματά του ή το πρόγραμμά του. «Δεν φταίει το μήνυμα» λέει. «Φταίει οι κομιστές του, που εκλαμβάνονται ως συστημικοί».

Ο μεγάλος άγνωστος εξακολουθεί να είναι αυτό που αποκαλούμε «βάση». Τι θα τη διαμορφώσει; Σύμφωνα με έμπειρο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, κρίσιμο ρόλο θα μπορούσε να παίξει και το ντιμπέιτ, αν τελικώς πραγματοποιηθεί. «Μπορεί να αφυπνίσει ψηφοφόρους που διαφορετικά δεν θα πήγαιναν να ψηφίσουν».

Στη ΝΔ δεν είναι όλοι τόσο αισιόδοξοι. «Πάμε να κάνουμε εκλογή από τη βάση, ενώ πριν από τρεις εβδομάδες στις εκλογές δεν βρίσκαμε καν εκλογικούς αντιπροσώπους» λέει βουλευτής, πρώην υπουργός της ΝΔ. Η νεοδημοκρατική αναμέτρηση μοιάζει έτσι να κινείται σε έναν πολιτικό χάρτη χωρίς συντεταγμένες – σαν αυτόν που επέτρεψε την ανάδυση του Κόρμπιν. Σαν αυτόν που έκανε τα ηγετικά στελέχη των Εργατικών να παραμιλάνε την επομένη της εκλογής. «Είναι σαν παραίσθηση» έλεγε ένας βουλευτής των Εργατικών στους «Φαίνανσιαλ Τάιμς». «Σαν κακό τριπάκι. Νιώθω όπως τότε που είχα πάρει κάτι χάπια για την ελονοσία και νόμιζα ότι είχαν μπει κλέφτες στον κήπο».

Ντόρα Μπακογιάννη, Παναγιώτης Ψωμιάδης και Αντώνης Σαμαράς είχαν διεκδικήσει την ηγεσία της ΝΔ μετά την παραιτήση του Κώστα Καραμανλή το 2009

Τζέρεμι Κόρμπιν. Η απέχθεια ενός μέρους της βάσης προς την απαξιωμένη ελίτ των μπλερικών τον οδήγησε στην ηγεσία των Εργατικών

